

El retrat de la contracultura que 'beatniks' i 'hippies' no pogueren emular

Es recupera la novel·la 'Boxcar Bertha', que novel·la les vivències de joventut d'una rodamón estatunidenca de principis del segle XX

Antoni Lluís Trobat

@antonitrobat

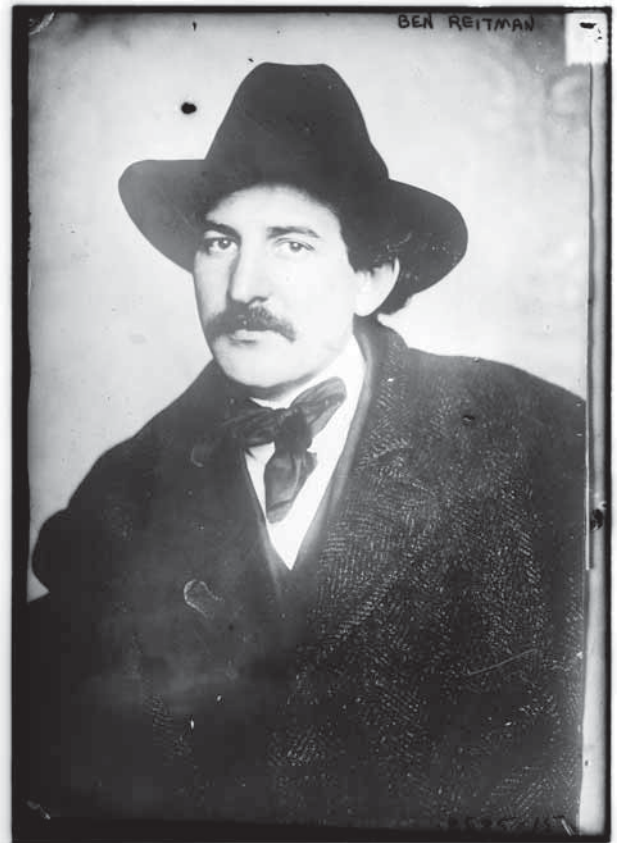
"Sóc americà d'origen, jueu de naixement, batejat d'adopció, professor i metge de professió, cosmopolita per elecció, socialista per inclinació, cèlebre per accident, captaire pel pes de vint anys d'experiència i reformador per inspiració"
Ben Reitman a Nels Anderson (1923)

La influència del món contracultural nord-americà i de les seves cultures urbanes -allò que, als noranta, alguns sociòlegs batejaren desafortunadament com a tribus- ha estat una constant a casa nostra. La darrera dècada, paral·lelament a la irrupció del *hipsterisme*, hi ha hagut una revifalla d'interès per allò *beatnik*: la generació literària que eclosionà els anys cinquanta al voltant de personatges com Allen Ginsberg, Lawrence Ferlinghetti o William Burroughs. La reedició de llibres i textos per part d'algunes de les noves editorials que han anat sorgint des de l'inici de la crisi n'és una prova.

Ara, els *hipsters modernillos* emulen *beats*; abans, els alternatius *noranteros* emulaven *hippies*. Les últimes generacions de joves contraculturals més o menys sistèmics a Occident han intentat imitar l'univers estètic d'uns grups culturals que no eren precisament allò que semblaven. L'explosió *beat*, com la dels *hippies*, no deixava de ser la manifestació d'un malestar juvenil de classe mitjana. Hi havia, així sí, una baula perduda contracultural que *beats* i *hippies* somiaren replicar: l'*hobohèmia*, l'univers dels *hobos*, rodamons amb consciència col·lectiva que, des de l'últim terç del segle XIX fins a la Gran Depressió, travessaven els Estats Units viatjant de manera furtiva als trens de mercaderies. Aquest grup, híbrid de lumpenproletariat, aventurers, delinqüents comuns i pseudoactivistes socials, va arribar a representar el 5% de la població del país. Pepitats de Calabaza ens ho ha recordat amb l'edició de *Boxcar Bertha*. *Autobiografia d'una germana de la carretera*, de Ben Reitman, la millor radiografia d'aquest col·lectiu, una mena de retrat sociològic mitjançant la vida novel·lada de Bertha Thompson.

El doctor Reitman, company sentimental d'Emma Goldman, socialista llibertari, precursor d'estudis pioners sobre control

L'autor va ser company sentimental d'Emma Goldman i precursor d'estudis pioners sobre control de natalitat i prevenció de malalties venèries

de natalitat i prevenció de malalties venèries, fou -durant dècades- un personatge molt lligat amb la cultura *hobo*. Ningú com ell conegué la seva realitat com a autèntica *contrasocietat* amb els seus ritus i les seves lleis i institucions. Fou un pont entre dos mons que sovint arribaren a confondre's en una magna en què el revolucionari i el captaire es donaven la mà. No és debades que les *wobblies*, les militants del sindicat d'inspiració anarquista Industrial Workers of the World, molt combatiu fins a la Segona Guerra Mundial, acostumaven a ser *hobos* o ho havien estat. L'*hobohèmia* bastia un sistema de valors molt singular en què l'alliberament sexual, la justícia social i una visió antipuritana de la violència tenien un pes especial. Pura heterodòxia d'unes dones -poques, només el 10% del col·lectiu- i uns homes que recorrien el país fent feines precàries i intentant viure d'una altra manera.

De lectura a cops amena a cops més feixuga, el llibre de Reitman destaca precisament per això: més que una obra de nivell literari important, és un testimoni únic d'una galàxia de personatges i situacions que l'assistencialisme social dels anys trenta va fer desaparèixer. De fet, l'*hobohèmia*, construïda en contraposició al concepte WASP de família, desaparegué de les carreteres i els camps d'Amèrica al mateix temps que milers

El llibre és un testimoni únic d'una galàxia de personatges i situacions que l'assistencialisme socials dels anys trenta va fer desaparèixer

d'unitats familiars, farcides de desesperació ben poc contracultural, sortien de les ciutats a l'encontre d'una vida digna. Podríem dir que *El raïm de la ira* de Steinbeck va matar els *hobos*. La novel·la, narrada per una protagonista inspirada en una dona real, fou la base perquè Martin Scorsese realitzés el seu segon llargmetratge: *El tren de Bertha*, de 1973. Poc en resta, dels *hobos*, avui, tret d'una certa presència a l'argot de carrer d'algunes zones del *mid-west* i de les grans urbs del nord, que arribà a generar un autèntic dialecte. I també romanen algunes aparicions escadusseres, però no menors, en alguns productes culturals, especialment cinematogràfics: qui no recorda fotografies de joves viatjant en trens com a polissons? ◀